

POSTANOWIENIE

Dnia 24 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Grzegorzcyk

w sprawie z powództwa K. M.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego w W.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 24 stycznia 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 27 lutego 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2700
(dwa tysiące siedemset 00/100) złotych tytułem kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przepis ten odpowiada charakterowi skargi kasacyjnej, będącej nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, o dominującym publicznoprawnym charakterze, przysługującym od orzeczeń wydanych po przeprowadzeniu dwuinstancyjnego postępowania sądowego, w którym sąd pierwszej i drugiej instancji dysponuje pełną kognicją

w zakresie faktów i dowodów. W powiązaniu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. oznacza to, że w skardze kasacyjnej nieodzowne jest powołanie i uzasadnienie okoliczności o charakterze publicznoprawnym, które stanowią wyłączną podstawę oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący Skarb Państwa powołał się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, wynikającą z oczywistego naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 417¹ § 2 k.c. w zakresie oceny przesłanek warunkujących odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa z tytułu wydania wadliwego orzeczenia sądowego.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, powołanie się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej zakłada, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Oczywiste jest przy tym tylko to, co można dostrzec bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Zarzucane uchybienia muszą mieć zatem kwalifikowany charakter oraz dotyczyć konkretnych, powołanych we wniosku i niepoddających się różnej wykładni przepisów prawa, co skarżący zobowiązany jest wykazać (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000, V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52, z dnia 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, nr 10, poz. 156, i z dnia 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18, niepubl.).

Bliższa analiza wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwalała uznać, by była ona – w przyjętym rozumieniu – oczywiście uzasadniona.

W wydanym w sprawie wyroku z dnia 20 stycznia 2017 r. Sąd Apelacyjny podniósł, że z uwagi na art. 523 § 2 k.p.k. powodowi wprawdzie nie przysługiwała kasacja od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 20 marca 2014 r., ale nie wykazał on, by występował do Prokuratora Generalnego lub Rzecznika Praw Obywatelskich o złożenie kasacji na jego korzyść. W wyroku z dnia 21 września 2018 r., uchylającym wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 20 stycznia 2017 r., Sąd Najwyższy odniósł się m.in. do tej kwestii, wskazując, że Sąd Apelacyjny nie rozważył w sposób dostateczny, czy zaniechanie to może stanowić podstawę

oddalenia powództwa. Zauważył, że przepis art. 424^{1b} k.p.c. stanowi o środkach prawnych przysługujących stronie, a ponadto – nawet gdyby przyjąć, że w ramach obowiązku wykorzystania przez stronę wszystkich możliwości prawnych mieści się zwrócenie się do uprawnionego organu o wniesienie kasacji celem wyeliminowania z obrotu wadliwego orzeczenia – Sąd Apelacyjny nie zbadał, czy organy te miały możliwość skorzystania z przysługujących im środków prawnych oraz, czy w razie skorzystania z nich możliwe było doprowadzenie do zniwelowania szkody wynikającej z wadliwego orzeczenia.

Rozpoznając sprawę ponownie, Sąd Apelacyjny przyjął, że zaniechanie podjęcia działań w celu wniesienia kasacji przez podmioty uprawnione nie może być sankcjonowane pozbawieniem powoda możliwości dochodzenia odszkodowania. Oceniał, że zarzutu zaniechania podjęcia takiej aktywności nie można stawiać osobie, która – nie dysponując wiedzą prawniczą – miałaby zakładać powodzenie czynności przedsięwziętych w celu wywiedzenia przez Rzecznika Praw Obywatelskich lub Prokuratora Generalnego nadzwyczajnych środków zaskarżenia w sytuacji, w której w wyniku przeprowadzenia dwuinstancyjnego postępowania sądowego wydano w stosunku do niej niekorzystne rozstrzygnięcie. Podniósł również, że podmiotem najbardziej zainteresowanym w wyeliminowaniu z obrotu wadliwego orzeczenia winien być Skarb Państwa.

Jakkolwiek to ostatnie zapatrywanie nie zostało dostatecznie uzasadnione, stanowiska Sądu Apelacyjnego – w zestawieniu z przywołanymi wywodami Sądu Najwyższego zawartymi w uzasadnieniu kasatoryjnego wyroku z dnia 21 września 2018 r. i motywami wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania – nie można było uznać za prowadzące do ewidentnej i widocznej *prima vista* wadliwości zaskarżonego wyroku, co stanowi założenie przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Skarżący łączył oczywistą zasadność skargi z samym faktem pominięcia przez Sąd Apelacyjny końcowego fragmentu art. 424^{1b} k.p.c., obejmującego wyrażenie „chyba że strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych”. Dostrzec należało jednak, że art. 424^{1b} k.p.c., choć wyraża również normę prawa materialnego, jest w ujęciu systematycznym jednym z elementów

składających się na regulację prawną skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 424¹ i n. k.p.c.). Przepisy te, jako określona całość normatywna, dotyczą orzeczeń zapadających w postępowaniu cywilnym i nie mają zastosowania do orzeczeń wydawanych w postępowaniu karnym. Kwestia odniesienia niektórych z nich do szczególnej sytuacji, w której źródłem szkody jest orzeczenie wydane w postępowaniu karnym, a naprawienie szkody wynikającej z tego orzeczenia dochodzone jest w postępowaniu cywilnym, na zasadzie odstępstwa od reżimu przewidzianego w art. 552 i n. k.p.k., nie może być rozważana w kategoriach oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Dotyczy to także art. 424^{1b} k.p.c. w zakresie, w jakim przepis ten – w razie niedopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia – zezwala na bezpośrednie dochodzenie naprawienia szkody w procesie, chyba że strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych.

Ponadto, należało zwrócić uwagę, że *in casu* powodowi będącemu stroną postępowania karnego nie przysługiwała kasacja od orzeczenia stanowiącego źródło szkody (art. 523 § 2 k.p.k.), a przywołane we wniosku orzecznictwo Sądu Najwyższego, dotyczące dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w relacji ze skargą nadzwyczajną, nie rozstrzyga wszystkich wątpliwości powstających na tym tle w kontekście art. 424^{1b} k.p.c. Abstrahując od tego, że przytoczona linia orzecznicza dotyczy wprost kwestii o procesowym charakterze, jaką jest dopuszczalność skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, nie zaś merytorycznych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, podkreślenia wymagało, że relacja między skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia a skargą nadzwyczajną podlega ocenie nie tylko w świetle art. 424¹ k.p.c., w którym mowa jest o zmianie lub uchyleniu wyroku w drodze środków prawnych przysługujących stronie, lecz także art. 424⁸ § 2 k.p.c., który stanowi ogólnie o „innych środkach prawnych”.

Podsumowując, ocena jurydycznego znaczenia – w okolicznościach sprawy – zastrzeżenia wynikającego z art. 424^{1b} k.p.c. *in fine*, mogłaby być ewentualnie rozważana w płaszczyźnie innych przyczyn kasacyjnych, nie jednak oczywistej zasadności skargi, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Jest tak tym bardziej,

jeżeli wziąć pod uwagę, że z uwag zawartych w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2018 r. wynikało, że zaniechanie przez powoda aktywności w zakresie zwrócenia się do organów uprawnionych do wniesienia kasacji nie powinno unicestwiać *per se* roszczenia odszkodowawczego. Skarżący nie sformułował jednak we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istotnego zagadnienia prawnego; nie odwołał się także do potrzeby dokonania wykładni miarodajnych przepisów prawa (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.). Nie jest natomiast rzeczą Sądu Najwyższego zastępowanie skarżącego w tym zakresie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2019 r., IV CSK 577/18, niepubl., a także – odpowiednio – postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2014 r., II UK 451/13, niepubl., z dnia 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, niepubl. i z dnia 25 października 2019 r., III CSK 96/19, niepubl.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 w związku z art. 98, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.